

ส่วนที่ 3

ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การสำรวจการใช้พลังงานในวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2549

บทที่ 9 การสำรวจการใช้พลังงานในวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2549

บทนำ

จากปี 2547 ถึง 2549 ประเภทน้ำมันที่มีสัดส่วนการใช้เป็นพลังงานภาคอุตสาหกรรมในสัดส่วนที่สูง คือ น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา และ LPG นั้น มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างมาก และส่งผลให้ค่าไฟฟ้าปรับตัวสูงขึ้นตามลำดับตามค่า Ft ด้วย ซึ่งจากปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ผู้ประกอบการทั้งในภาคการผลิต ภาคการค้า และการบริการได้รับผลกระทบจากต้นทุนพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเป็นทั้งผลกระทบต่อต้นทุนทางตรงและผลกระทบในส่วนของค่าขนส่งต่างๆ ด้วย และจากการที่ฐานข้อมูลในเรื่องต้นทุนการใช้พลังงานในแต่ละสาขายังมีอยู่จำกัด โดยเฉพาะข้อมูลของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนั้น ในปี 2549 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงได้ดำเนินการสำรวจผลกระทบจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ทั้งภาคการผลิต การค้า และการบริการโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในรายชื่อสาขาที่มีฐานข้อมูลเดิมหรือมีแนวโน้มว่าจะมีสัดส่วนต้นทุนพลังงานในระดับที่ค่อนข้างสูง และได้ทำการสำรวจรวมทั้งสิ้น 256 ตัวอย่าง กระจายลงไปเป็น 24 สาขา (ตาม SIC) รวมเป็นตัวอย่างจากผู้ประกอบการขนาดย่อม (SE) 180 ราย และผู้ประกอบการขนาดกลาง (ME) 76 ราย

ตารางที่ 9.1 การใช้พลังงานขั้นสุดท้าย จำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ

หน่วย : พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ

สาขา	2544	2545	2546	2547	2548	
					ปริมาณ	คิดเป็นสัดส่วน
เกษตรกรรม	2,847	3,032	3,308	3,520	3,207	5.1
เหมืองแร่	93	106	115	131	125	0.2
อุตสาหกรรมการผลิต	16,922	18,679	19,988	21,961	22,641	36.3
การก่อสร้าง	128	149	152	171	152	0.2
บ้านอยู่อาศัย	7,483	7,909	8,173	8,801	8,933	14.3
ธุรกิจการค้า	3,437	3,468	3,626	3,866	3,846	6.2
การขนส่ง	18,632	19,636	20,927	22,812	23,491	37.7
รวม	49,542	52,979	56,289	61,262	62,395	100.0

ที่มา : รายงานพลังงานของประเทศไทย 2548, สำนักนโยบายและแผนพลังงาน

9.1 ต้นทุนด้านพลังงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

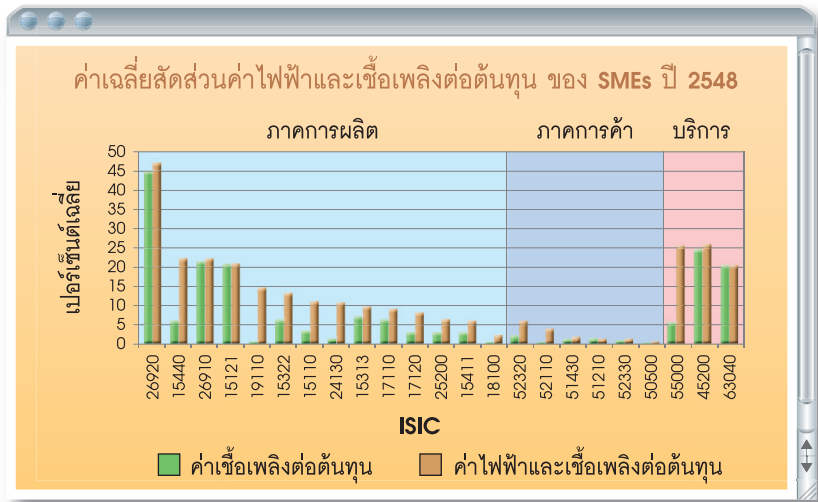
จากการสำรวจผลกระทบจากราคาน้ำมันในผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 256 ราย โดยแบ่งเป็นภาคการผลิต 16 ประเภทอุตสาหกรรม สำรวจ SMEs จำนวน 105 ราย ภาคการค้า 6 ประเภทการค้า สำรวจ SMEs จำนวน 70 ราย และภาคการบริการ 3 ประเภทการบริการ สำรวจ SMEs จำนวน 81 ราย พบว่า จากการเฉลี่ยสัดส่วนต้นทุนด้านพลังงานของตัวอย่างในแต่ละกลุ่มสาขา นั้น ปรากฏว่า SMEs สาขาการผลิตที่มีค่าเฉลี่ยสัดส่วนค่าไฟฟ้าและเชื้อเพลิงต่อต้นทุน ในปี 2548 มากที่สุด 5 อันดับแรก คือ การผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกทนไฟ (ISIC 26920) การผลิตมีกาะโรนี เส้นก๊วยเตี๋ยว เส้นบะหมี่ เส้นหมี่ วั่นเส้น และผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกแป้งที่คล้ายคลึงกัน (ISIC 15440) การผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกชนิดไม่ทนไฟ ซึ่งไม่ได้ใช้งานก่อสร้าง (ISIC 26910) การเก็บถนอม และปรุงแต่ง (แปรรูป) อาหารจำพวกปลา กุ้ง หอย อาหารทะเลอื่น ๆ (ISIC 15121) และการฟอกและตกแต่งหนังสัตว์ (ISIC 19110)

สำหรับในภาคการค้า มีค่าใช้จ่ายด้านพลังงานต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ มาก โดยกลุ่มตัวอย่างในการขายปลีกสินค้าสิ่งทอ สิ่งถัก เสื้อผ้า รองเท้าและเครื่องหนัง (ISIC 52320) เป็นกลุ่มการค้าที่มีค่าเฉลี่ยสัดส่วนค่าไฟฟ้าและเชื้อเพลิงต่อต้นทุน ในปี 2548 มากที่สุด รองลงมา คือ การขายปลีกอาหาร เครื่องดื่ม หรือยาสูบในร้านที่ไม่ระบุประเภทสินค้า (ISIC 52110) และการขายส่งวัสดุก่อสร้าง เครื่องโลหะอุปกรณ์เกี่ยวกับการวางท่อและการทำความร้อนและเครื่องมือเครื่องใช้ (ISIC 51430) ตามลำดับ

สำหรับในภาคการบริการ จะเห็นได้ว่า โดยเฉลี่ยแล้วมีสัดส่วนต้นทุนด้านพลังงาน (ค่าไฟฟ้าและเชื้อเพลิง) ค่อนข้างสูง โดย SMEs ในกลุ่มโรงแรมและภัตตาคาร (ISIC 55000) มีสัดส่วนค่าไฟฟ้าและเชื้อเพลิงต่อต้นทุน ในปี 2548 มากที่สุด รองลงมา คือ การก่อสร้างอาคารและงานวิศวกรรมโยธา (ISIC 45200) และตัวแทนธุรกิจการท่องเที่ยวและผู้จัดนำเที่ยว รวมทั้งการบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น (ISIC 63040) ตามลำดับ

ภาพที่ 9.1 ค่าเฉลี่ยสัดส่วนค่าไฟฟ้าและเชื้อเพลิงต่อต้นทุนของ SMEs ปี 2548

ที่มา : รายงานพลังงานของประเทศไทย 2548, สำนักนโยบายและแผนพลังงาน

9.2 ผลกระทบจากราคาน้ำมันในระหว่างปี 2547-2549

จากการเปรียบเทียบสัดส่วนต้นทุนด้านพลังงานในปี 2547-2549 (ครึ่งปีแรก) พบว่า กลุ่มที่มีสัดส่วนต้นทุนพลังงานมาก มีแนวโน้มในการได้รับผลกระทบจากต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ทั้งในกลุ่มที่ใช้ไฟฟ้าเป็นหลัก หรือใช้เชื้อเพลิงเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการหลายกลุ่มได้มีการปรับตัวเพื่อรับผลกระทบดังกล่าว โดยการลดปริมาณการใช้พลังงานลง ทั้งจากการบริหารจัดการ การปรับเปลี่ยนเครื่องจักร การปรับเปลี่ยนประเภทเชื้อเพลิง หรือการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ทำให้หลายกลุ่มสาขาไม่มีการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนต้นทุนพลังงานมากนัก

ตารางที่ 9.2 แสดงผลการประเมินสภาพปัญหาที่เกิดจากผลกระทบของราคาน้ำมัน และพลังงาน

(1=น้อยมาก 2=น้อย 3=ปานกลาง 4=มาก)

ปัญหาที่ได้รับผลกระทบ	รวมทั้งหมด	ภาคการผลิต (105 ราย)			ภาคการค้า (70 ราย)			ภาคบริการ (81 ราย)		
		รวม	SE	ME	รวม	SE	ME	รวม	SE	ME
1. กำไร(ขาดทุน)ของกิจการ	3.21	3.13	3.26	2.93	3.31	3.38	2.90	3.21	3.33	2.96
2. ราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าหลัก/ราคาสินค้าที่ซื้อมาจำหน่าย/บริการ	3.09	3.16	3.17	3.15	3.17	3.10	3.60	2.92	2.67	3.42
3. ต้นทุนพลังงานที่ใช้ในการผลิต/การค้า/การบริการโดยตรง	2.86	2.83	2.71	3.03	2.86	2.85	2.90	2.89	2.71	3.27
4. ต้นทุนพลังงานจากการขนส่ง	3.12	3.10	3.11	3.08	2.97	3.00	2.80	3.28	3.27	3.30
5. ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานภายในสำนักงาน เช่น แสงสว่าง ความเย็น ความร้อน	2.39	2.15	1.97	2.45	2.40	2.47	2.00	2.69	2.51	3.08

ที่มา : รายงานพลังงานของประเทศไทย 2548, สำนักนโยบายและแผนพลังงาน

หากพิจารณาแยกตามกลุ่มประเภทกิจการ กลุ่มตัวอย่างในภาคการผลิตและภาคการค้า จะมีความเห็นใกล้เคียงกัน คือ มีผู้ตอบว่าราคาน้ำมันมีผลกระทบต่อการทำกำไรหรือขาดทุนของกิจการ และราคาวัตถุดิบหลักมีผลกระทบในระดับมาก-ปานกลางในจำนวนสูงสุด ทำให้มีคะแนนในปัญหาทั้งสองด้านนี้สูงสุดเมื่อเทียบกับผลกระทบด้านอื่นๆ แต่สำหรับภาคการบริการนั้น เห็นว่า ราคาน้ำมันได้ส่งผลกระทบต่อต้นทุนพลังงานจากการขนส่งมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ผลกระทบด้านกำไร (ขาดทุน) ของกิจการ

ในส่วนของต้นทุนการขนส่งที่กิจการดำเนินการเอง เป็นต้นทุนอีกส่วนหนึ่งที่เห็นผลกระทบค่อนข้างชัดเจน และเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มภาคการผลิต ที่ในปี 2548 มีค่าใช้จ่ายในด้านการขนส่งที่กิจการดำเนินการเองเพิ่มขึ้นจากปี 2547 ถึง 23.12% ภาคการค้า เพิ่มขึ้น 9.47% และภาคการบริการ เพิ่มขึ้น 9.19%

สำหรับผลกระทบต่อในด้านของความรู้สึคนั้น ผู้ประกอบการ 256 ราย ทั้งในภาคการผลิต การค้า และการบริการ เห็นว่า ราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น มีผลกระทบมากที่สุด ในด้านกำไร (ขาดทุน) ต่อกิจการ รองลงมา คือ ผลกระทบด้านต้นทุนพลังงานจากการขนส่ง ผลกระทบต่อราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าหลัก ต้นทุนพลังงานที่ใช้ในการผลิต/การค้า/ การบริการ และอันดับสุดท้ายคือ ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานภายในสำนักงาน

ทั้งนี้จากผลการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งจากสัดส่วนต้นทุนด้านพลังงานทั้งในภาคการผลิต การค้า และการบริการ นั้น จะเห็นได้ว่า ราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นนั้นไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงกับต้นทุนทางตรงในการผลิต/การค้า/บริการในระดับที่สูงมากนัก หากแต่มีผลกระทบทางอ้อมในระดับที่สูงกว่าในเรื่องของต้นทุนการขนส่ง การได้กำไร หรือขาดทุนของกิจการ ซึ่งเกิดจากยอดขายที่ลดลงหรือการแบกรับภาระเพิ่มขึ้น และจากผลกระทบในด้านต่างๆ ดังกล่าวนั้น สามารถอธิบายลงลึกในรายละเอียดแต่ละด้านได้ดังนี้

- 1) **ด้านของกำไรหรือขาดทุนของกิจการ** ส่วนใหญ่เห็นว่า ต้นทุนด้านน้ำมันหรือพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น ทำให้กำไรของกิจการลดลงกว่าเดิม 10% ต้นทุนการดำเนินงานหรือการผลิตเพิ่มขึ้น และยอดขายต่ำลง 10% นอกจากนั้น ที่สำคัญ คือปัญหาในด้านวัตถุดิบหรือสินค้าที่ซื้อมาขายได้ทำการขึ้นราคา แต่ผู้ประกอบการไม่สามารถปรับราคาตามค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นได้ ทำให้ต้องแบกรับภาระเอง
- 2) **ด้านราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าหลัก/ ราคาสินค้าที่ซื้อมาจากจำหน่าย/ ราคาวัตถุดิบที่ใช้เป็นต้นทุน** ผู้ประกอบการในภาคการผลิตและการบริการเกือบทั้งหมดเห็นว่า มีราคาแพงขึ้น ส่วนในภาคการค้านั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า ราคาสินค้าที่ซื้อมาขายนั้นจะบวกค่าขนส่งเพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมัน และผลกระทบอื่นๆ เช่น การไม่สามารถปรับราคาตามต้นทุนได้ หรือปรับราคาแล้วทำให้ลูกค้าลดลง เป็นต้น
- 3) **ด้านต้นทุนพลังงานที่ใช้ในการขนส่ง** ได้แก่ ค่าขนส่งสูงขึ้นตามราคาน้ำมัน และมีบางรายที่ตอบว่า ไม่สามารถรับงานที่อยู่ไกลได้ เพราะทำให้ต้นทุนการขนส่งสูง หรืออาจต้องรับภาระช่วยเหลือลูกค้าในเรื่องการขนส่ง

- 4) ด้านต้นทุนพลังงานที่ใช้ในการผลิต/การค้า/การบริการ โดยตรง ในส่วนของภาคบริการนั้น ได้แก่ ปัญหาที่ต้นทุนพลังงานสูงขึ้น ส่วนภาคการผลิตนั้น นอกจากปัญหาในด้านต้นทุนของพลังงานโดยตรงแล้ว ยังมีปัญหาในด้านต้นทุนของค่าไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมันด้วย รวมทั้งผลกระทบกับพลังงานด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ราคาก๊าซ ซีลีออย และแก๊สที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน สำหรับภาคการค้านั้น ผลกระทบหลัก คือในด้านของต้นทุนราคาค่าไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น
- 5) ด้านค่าใช้จ่ายด้านพลังงานภายในสำนักงาน ได้แก่ ปัญหาที่ค่าไฟฟ้าปรับเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจาก ค่า Ft สูงขึ้น นั่นเอง

บทสรุป

อย่างไรก็ดี จากผลกระทบในด้านต่างๆ ทั้งหมดนั้น ผู้ประกอบการ 75.4% เห็นว่าสามารถรับได้ ปรับตัวได้ หรือปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อรองรับผลกระทบได้ แต่มีเพียงจำนวน 4.3% เห็นว่า ไม่สามารถปรับตัวได้ และอีก 20.3 % เห็นว่าสามารถปรับตัวได้ ถ้าภาครัฐให้การสนับสนุนในเรื่องการปรับปรุงกระบวนการผลิตหรือขั้นตอนการดำเนินงาน การปรับเปลี่ยนชนิดเชื้อเพลิง และการปรับเปลี่ยนเครื่องจักร ตามลำดับ

ทั้งนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ที่สามารถปรับตัวได้ อาจเนื่องมาจากสามารถผลักภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้บริโภคได้ ส่วนผู้ประกอบการที่ไม่สามารถปรับตัวได้นั้น อาจมีผลมาจากการควบคุมราคาจากภาครัฐ เช่น สถานีบริการน้ำมัน ซึ่งไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง ดังนั้นภาครัฐควรจะมีมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าว เพื่อพยุงและสามารถอยู่รอดได้อย่างมีเสถียรภาพ